

Tri portugalske drame

Augusto Sobral *Avelj Avelj*
Armando Nasimento Roza *Jedan Edip*
Elija Koreja *Prekomernost*

tt

tt

Biblioteka za svetsku književnost

Drama

Urednici: Dejan Matić, Milan Dobričić

Dizajn korica: Dragana Nikolić

Copyright © Abel Abel Augusto Sobral, 1984

Copyright © *Um Édipo* Armando Nascimento Rosa, 2003

Copyright © *Desmesura – Exercício com Medeia* Hélia Correia, 2006

Prevod Copyright © Tatjana Manojlović, 2011

Copyright © ovog izdanja Treći Trg, 2011

Tri portugalske drame

AUGUSTO SOBRAL

Avelj Avelj

ARMANDO NASIMENTO ROZA

Jedan Edip

ELIJA KOREJA

Prekomernost

Izbor, predgovor i prevod sa portugalskog
Tatjana Manojlović

Treći Trg — Čigoja štampa
Beograd 2011

Augusto Sobral

AVELJ AVELJ
komad u tri vremena

Naslov originala

Abel Abel
de Augusto Sobral
1984

Lica

ALBINO

AVELJ

MAJKA

POLICAJAC

PRVO VREME

Ulazni hodnik prizemne kuće. Na kraju hodnika su vrata koja vode u dvorište. Odatle dopire jaka svetlost, što ostavlja utisak spoljnog sveta, iako se to samo naslućuje.

Kuća je stara i pretrpela je nekoliko obnavljanja, izgubivši originalni stil. Detalji govore da je u pitanju nužni smeštaj, još prilično udoban.

Kao seoska kuća ili neki deo nje, danas bi odolela vremenu kao kuća u predgrađu i možda bi imala okućnicu gde bi se uzgajao krompir i drugo povrće...

Stiče se utisak da se tu vrši sterilizacija tla.

Neobrađena zemlja, jaruge, nedozvoljena industrijska gradnja...

Kuća je uredno nameštena.

Sto, stolica, eventualno komoda ili frižider su tamo gde bi trebalo da stoje, ali kao da ni jedan od predmeta nema svoje stalno mesto.

Stvari se tu nalaze samo zato što su neophodne.

Na sredini scene su stara invalidska kolica.

Osim pomenutih vrata prema dvorištu, postoji izlaz koji vodi do ostalih prostorija kuće. Odatle dolazi mlađi čovek. Nosi košulju sa rukavima i jednostavne pantalone lošeg kroja.

Spolja se čuje zvuk motora starog automobila.

Čovek prilazi vratima i gleda napolje. Vraća se kada motor prestane da radi, seda u invalidska kolica i stavlja čebe preko kolena.

Na vratima se pojavljuje drugi čovek, sličnih godina, mada nešto mlađi, koji za razliku od prvog vodi računa o izgledu.

Čovek u invalidskim kolicima (Albino) može, u početku, da nastoji da zauzme očinski stav koji u prisustvu Avelja nije ubedljiv.

Drugi čovek, Avelj, ulazi nemo, koračajući prema sredini scene.

ALBINO: Možeš li da mi kažeš gde si bio? (*Avelj ne odgovara.*) Nisi u stanju da mi kažeš gde si bio. (*Ista igra.*) Nisi kadar da mi kažeš gde si bio.

AVELJ: Tebe, barem, za to ne treba da pitam...

ALBINO: Kako misliš da izađem odavde bez nekog ko će da mi gura kolica.

AVELJ: Hiljadu puta sam ti rekao da mogu da ti kupim motor kad hoćeš. U kolicima na motor možeš da ideš kuda poželiš... Ne treba posustati pred životnim nevoljama. Kad ne bi bilo nevolja, čovečanstvo ne bi napredovalo. Ponekad je i dobro da se ljudi nađu u škripcu. Na kraju ostaju najbolji, oni sposobni da rešavaju probleme. Ne želim da posustaneš... Izlaz iz problema se uvek pojavi onda kad mislimo da je sve izgubljeno. Što smo očajniji, rešenje je bolje.

ALBINO: Nemam para da ti platim motor.

AVELJ: Možeš da prodaješ srečke i da ga otplatiš na rate. Ne možeš večno da čekaš na mene da bi izašao odavde... Nismo sami na svetu... Najbolje je ne uzdati se previše u druge. Ali, ipak, ako umemo da se snalazimo... Ponekad se usred svega toga nađu emotivci... Ili je, možda, osećajnost ta zbog koje zlo dopire do njih i oni takođe... Dakle, zahvaljujući osećanjima, oni se manje plaše života. Igraj na to... Kad neko bude prolazio tuda... Zovi, viči, ako treba. Baci se iz kolica, odbauljaj do ulice.

ALBINO: E! E!... (*promena*) Hoćeš nešto da jedeš?

AVELJ: Nisam gladan...

Ulazi Majka, ne primećujući Avelja.

MAJKA: Opet sediš u toj proklesoj stolici. Okani se toga! Ustaj, čuješ? Digni se iz te puste invalidske stolice... O, bože.. Šta treba da se desi pa da...?

ALBINO (*ustajući*): U redu!

AVELJ: Gle čuda!

MAJKA: Šta, danas si tu?

Avelj prilazi majci. Ljube se u obraz.

MAJKA: Gde si bio?

ALBINO: Neće da kaže...

MAJKA (*sklanjajući invalidska kolica sa scene i naslanjajući ih na zid*): Šta neće da kaže?

ALBINO: Gde je bio...

MAJKA: A ti, ako hoćeš da znaš, što ne ideš s njim? (*Sklapa invalidska kolica.*) Jao, Avelje, Avelje!... Vidi, ti koji barataš starim gvožđem, odnosiš-donosiš, mogao bi da me teslimiš ove bedne stolice.

ALBINO: A ako se starkelja jednog dana opet pojavi?

MAJKA: Barem ga ne pominji... On se više neće pojaviti... A ako se vrati? Pitam se kako je izašao odavde...

AVELJ: Bauljajući... Budite mu zahvalni što nam je ostavio kućerak. Ako vas još niko nije odavde izbacio, znači da starac nije prodao udžericu... kažite mu hvala.

MAJKA: Pitam se kako je izašao... Kako je posle toliko godina mogao da ode bez reči... Muči me kako je izašao odavde... Budim se noću, pitam se, bestraga, kako je matori (*ispravlajući se*) kako je *sinjor* nestao, bez kolica, paralitičan tolike silne godine... a ja sam ga kašikom hranila...

ALBINO: Neko ga je izneo...

MAJKA: Šta?

ALBINO: Neko je izneo matorog... Od kad vam to govorim.

Majka slegne ramenima i udaljava se od Albina, kao da ovaj ne zaslužuje odgovor.

MAJKA (*Avelju*): Hoćeš da jedeš?

AVELJ: Nisam gladan... Došao sam po jednu stvar... Pogodi šta je?...

MAJKA: Nećeš kafu? Skuvaću kafu... (*Albinu*) Hoćeš i ti? (*Ne čekajući odgovor.*) Napraviću kafu. Da pogodim šta ćeš danas da mi doneseš...

Izlazi.

ALBINO: Šta je to?

AVELJ: Šta to?

ALBINO: Što si danas doneo.

AVELJ: Nikad nećeš pogoditi. Odnosim stolicu. Tražila je da iznesem starčevu stolicu. (*Avelj se približava invalidskim kolicima, odvaja ih od zida, seda na njih i pokušava da bude umešan u rukovanje njima.*)

Vidiš? Nesposoban si. Nisi u stanju da rukuješ ovim kako valja. Samo sediš, zašto? (*Čini par pokreta, a Albino ga sledi, ne bi li ga izbacio iz invalidskih kolica.*) Ne kapiraš da je ovo bogovsko! Na šta misliš dok sediš u njoj? Ova stvar, sa pravim volanom i motorom, sutra će biti vozilo budućnosti. Kako to nisi prokljuvio? O čemu razmišljaš dok sediš u njoj?

ALBINO: Ni o čemu, baš ni o čemu.

AVELJ: Misliš kao da si Stari, sada... da je sve kao pre, da si bog i batina... U snovima si gazda, otac, šef, Bog, tvorac neba i zemlje, pa iako nepokretan, još vladaš svima nama.

Prepreči se pred Albinom.

ALBINO: Ustaj! Diži se!

AVELJ: Zbog te megalomanije, ono najbolje od života gubiš. Sve dobre ideje ti promiču. I ne vidiš ih. Ako hoćeš da budeš invalid, ne trebaju ti invalidska kolica. Da bi mozgao o svojim manijama, svaka stolica na četiri noge može da posluži...

ALBINO (*preteći*): Diži se! Napolje!

AVELJ: Ne plašim te se... Ovog puta ću da ponesem stolicu sa sobom... Njegovu stolicu...

Majka se vraća i ne znajući šta se zbiva, stavlja šolje na sto. Albino čeka majčinu reakciju na to što Avelj sedi u invalidskim kolicima. Ona kao da ništa ne primećuje.

ALBINO: Vidite gde on sedi.

MAJKA (*primećujući Avelja*): Pa nek sedi, šta ti smeta?

ALBINO (*protestujući*): Ali... (*Ne uspeva da progovori.*)

MAJKA: Umukni. Da reč više nisi rekao, ideš mi na živce. Kad' će od tebe da postane čovek?

Avelj i Albino se nemo pogledkuju. Avelj se zabavlja. Albino je zbog toga još nabusitiji i detinjastiji.

AVELJ: Znate šta sam otkrio?

ALBINO: Ništa nisi otkrio... Imaš maniju da sve vidiš i znaš.

MAJKA: Šta si otkrio?

Albino se uznemiri i pažljivo sluša, želi da reaguje. Dok Avelj govori, Albino postaje sve nezainteresovaniji.

AVELJ: Ova stolica koju vidite... Ova stolica ili bilo koja koja liči na nju, sutra može da postane prevozno sredstvo budućnosti. Umesto kola i autobusa, svako će imati svoju stolicu i ići će kuda hoće.

MAJKA: Ne bih mogla da sednem u nju... Sakloni me, Bože...

AVELJ: Sujeverje, vidite... Baš je udobna. (*Ustaje.*) Sujeverje je uvek bilo neprijatelj broj jedan velikim otkrićima. (*Albino koristi njihovu odsutnost da bi opet seo u invalidska kolica.*) Ljudi čak nisu kadri da saznaju ono što im je najpotrebnije... Obuzme ih strah i gotovo...

Majka priprema drugu šolju za Albina, podiže pogled i obraća se Albinu koji sedi u invalidskim kolicima.

MAJKA: Smesta se diži iz tih kolica. (*Albino ustaje.*) Evo ti kafa...

Svi sedaju za sto.

AVELJ: Ne vredi da vičete na njega... Danas ću izneti ova kolica i završena priča. U zamenu za ovo što sam doneo, iznosim kolica. Vi ste još na dobitku... (*Pauza.*) Treba zadržati poslovnost. Ne volim da sam neprofesionalan. Plašim se da ne izađem iz prakse.

MAJKA: Nosi ova kolica, neću ništa u zamenu za njih.

AVELJ: Ali imaćete. (*Ustaje.*) Pogodite šta... (*Poigrava se.*) Nisam

Izdavanje ove knjige pomogli su: Glavna uprava za knjigu i biblioteke Portugala, Centar za istraživanje umetnosti i komunikacija Univerziteta u Algarvu, Fondacija za nauku i tehnologiju (Portugal) i Institut Kamoiš.

Publishing of this book was helped by the Direcção-Geral do Livro e das Bibliotecas / Portugal, Arts and Communications Research Centre - University of Algarve, The Foundation for Science and Technology (Portugal) and Camões Institute.

821.134.3-2

Tri portugalske drame / izbor, predgovor i prevod sa portugalskog Tatjana Manojlović. - Beograd : Treći Trg : Čigoja štampa, 2011 (Beograd : Čigoja štampa). - 101 str. ; 21 cm. - (tt : biblioteka za svetsku književnost. Drama)

Tiraž 500. - Str. 5-10: Tri portugalske mitodrame / Tatjana Manojlović. - O autorima: str. 99-100. - Sadržaj s nasl. str.: Avelj Avelj = Abel Abel / Augusto Sobral. Jedan Edip / Armando Nascimento Roza = Um Édipo / Armando Nascimento Rosa. Prekomernost / Elija Koreja = Desmesura - Exercício com Medeia / Hélia Correia.

ISBN 978-86-86337-56-6